

**LIETUVOS RESPUBLIKOS PELNO MOKESČIO ĮSTATYMO NR. IX-675 5 IR 30
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto Įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo Nr. IX-675 5 ir 30 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas, siekiant įgyvendinti Europos Sąjungos (toliau – ES) Tarybos Verslo apmokestinimo elgesio kodekso (angl. *Code of Conduct (Business Taxation)*)¹ grupės sutartų ir 2000 m. lapkričio 26–27 d. ES Ekonomikos ir finansų reikalų (ECOFIN) tarybos išvadamis patvirtintų Gairių dėl atšaukimo ir susilaikymo (angl. *Guidance on Rollback and Standstill*)² reikalavimus dėl lengvatinių mokesčių režimų, siekiant jų suderinamumo su apmokestinimo principais, nukreiptais prieš žalingą mokesčių praktiką. Įstatymo projektu siekiama pašalinti asimetrišką pelno ir nuostolių, patiriamų už valdomų bendrovių akcijų perleidimą, traktavimą pelno mokesčio tikslais, kurį identifiko ES Tarybos Verslo apmokestinimo elgesio kodekso grupė.

Taip pat Įstatymo projektu, siekiant didesnio teisinio aiškumo, tikslinama lengvatinio 5 procentų pelno mokesčio tarifo taikymo išimties sąlyga dėl pajamų dydžio ir darbuotojų skaičiaus.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Finansų ministerijos Mokesčių politikos departamento (direktorė – Jūratė Laurikėnaitė, tel. 239 0151) Tiesioginių mokesčių ir tarptautinio apmokestinimo skyriaus (vedėjas – Evaldas Putrimas, tel. 219 4476) patarėjas Vytenis Čepė (tel. 219 9324).

3. Dabartinis teisinis Įstatymo projekte aptartų teisinių santykių reglamentavimas

Šiuo metu Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatyme nustatyta, kad pelno mokesčiu neapmokestinamos turto vertės padidėjimo pajamos už apmokestinamojo vieneto (toliau – vienetas), kuris įregistruotas ar kitaip organizuotas Europos ekonominės erdvės (toliau – EEE) valstybėje arba valstybėje, su kuria sudaryta ir taikoma dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartis (toliau – DAIS), ir kuris yra pelno mokesčio arba jam tapataus mokesčio mokėtojas, akcijų perleidimą kitam vienetui arba fiziniam asmeniui, jei akcijas perleidžiantis vienetas ne trumpiau kaip 2 metus be pertraukų turėjo daugiau kaip 10 procentų balsus suteikiančių šio vieneto akcijų (arba jei akcijos buvo perleistos Pelno mokesčio įstatymo 41 straipsnio 2 dalyje nurodytais reorganizavimo ar perleidimo atvejais, – ne trumpiau kaip 3 metus be pertraukų turėjo daugiau kaip 10 procentų balsus suteikiančių šio vieneto akcijų). Ši lengvata netaikoma tuo atveju, kai akcijas perleidžiantis vienetas jas perleidžia šias akcijas išleidusiam vienetui. Į nustatytus akcijų turėjimo terminus neatsižvelgiama tais atvejais, kai akcijos perleidžiamos dėl teisės aktų reikalavimų. Šios lengvatos taikymo tikslais sąvoka „akcija“ apima ir turimas teises į rizikos ir privataus kapitalo subjektų paskirstytinojo pelno dalį.

¹ 1997 m. ES Ekonomikos ir finansų reikalų (ECOFIN) tarybos išvadamis patvirtintas Verslo apmokestinimo elgesio kodeksas skirtas užkirsti kelią žalingai mokesčių praktikai tarp valstybių narių, nesudarant išskirtinių apmokestinimo pelno mokesčiu sąlygų kitų ES valstybių narių įmonėms arba Lietuvos įmonių pelnui, gaunamam iš sandorių su kitų valstybių narių rezidentais. Stojimo į ES metu, kaip ir kitos stojančios valstybės, Lietuva įsipareigojo laikytis šio kodekso principų: pirma, atšaukti (angl. *rollback*) egzistuojančias žalingos mokesčių praktikos priemones, antra, susilaikyti (angl. *standstill*) nuo naujų atitinkamų priemonių įvedimo ateityje. ES Tarybos Verslo apmokestinimo elgesio kodekso grupė stebi, analizuoja ES valstybių narių pelno apmokestinimo mechanizmą ir teikia vertinimo išvadas, kurias tvirtina ECOFIN taryba.

² Gairėse apibrėžti kriterijai, kuriais remiantis vertinama trijų tipų lengvatinių mokesčių režimų, skirtų įmonių finansų padaliniais, kontroliuojančiosioms bendrovėms ir valdymo bendrovėms, atitiktis Verslo apmokestinimo elgesio kodekso principams.

Nuostoliai dėl atitinkamų vienetų akcijų perleidimo, jei akcijas perleidžiantis vienetas šiame vienete ne trumpiau kaip 2 metus be pertraukų turėjo daugiau kaip 10 procentų balsus suteikiančių akcijų, atskaitomi iš mokestinio laikotarpio apmokestinamųjų vertybinių popierių perleidimo pajamų, o neatskaityta tokių nuostolių suma į kitus mokestinius metus neperkeliamas.

Asimetrija dėl šiuo metu taikomų Pelno mokesčio įstatymo nuostatų susidaro dėl skirtingo įmonių gaunamo pelno (nuostolių) už valdomų bendrovių akcijų perleidimą traktavimo (kai daugiau kaip 10 procentų akcijų išlaikoma ne trumpiau kaip 2 metus be pertraukų arba trumpiau, kai perleidimas vyksta dėl teisės aktų reikalavimų), kai nuostoliai dėl akcijų perleidimo yra atskaitomi iš apmokestinamųjų pajamų, nors tokio pat pobūdžio pajamos priskiriamos neapmokestinamosioms pajamoms. Dėl šios priežasties pelno mokestis nesumokamas ne tik tais atvejais, kai akcijų perleidimas yra pelningas (pajamos priskiriamos neapmokestinamosioms pajamoms), bet ir nuostolingas (vertybinių popierių perleidimo apmokestinamojo pelno dalis sumažinama nuostoliais dėl nustatytas sąlygas tenkinančio akcijų perleidimo).

Asimetrija gali atsirasti ir tuo atveju, kai pajamos už akcijų perleidimą (jei akcijas perleidžiantis vienetas šiame vienete ne trumpiau kaip 2 metus be pertraukų turėjo daugiau kaip 10 procentų balsus suteikiančių akcijų) šias akcijas išleidusiam vienetai priskiriamos apmokestinamosioms pajamoms, o tokio pat pobūdžio nuostoliai gali būti atskaitomi tik iš to paties mokestinio laikotarpio vertybinių popierių perleidimo pelno (t. y. dalis tokių nuostolių gali būti neatskaitomi). Tokiu atveju pelno mokestis būtų sumokamas ne tik tais atvejais, kai akcijų perleidimas yra pelningas (pajamos priskiriamos apmokestinamosioms pajamoms), bet ir nuostolingas (kai nuostoliai dėl nustatytas sąlygas tenkinančio akcijų perleidimo viršija mokestinio laikotarpio apmokestinamąsias vertybinių popierių perleidimo pajamas).

Pagal Pelno mokesčio įstatymo 5 straipsnio 2 dalies nuostatas vienetų, kuriuose vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius neviršija 10 žmonių ir mokestinio laikotarpio pajamos neviršija 300 000 eurų, pirmojo mokestinio laikotarpio apmokestinamasis pelnas apmokestinamas taikant 0 procentų mokesčio tarifą, kitų mokestinių laikotarpių apmokestinamasis pelnas – taikant 5 procentų mokesčio tarifą, išskyrus šio straipsnio 3 dalyje nustatytus atvejus. Pagal Pelno mokesčio įstatymą lengvatinis 5 procentų pelno mokesčio tarifas netaikomas, kai Pelno mokesčio įstatymo 5 straipsnio 3 dalyje nustatytų susijusių vienetų bendras vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius viršija 10 žmonių ir mokestinio laikotarpio bendros pajamos viršija 300 000 eurų.

4. Naujos teisinio reglamentavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma panaikinti galimybę įmonės nuostolius, patirtus dėl vieneto, kuris įregistruotas ar kitaip organizuotas EEE valstybėje arba valstybėje, su kuria sudaryta ir taikoma DAIS, ir kuris yra pelno mokesčio arba jam tapataus mokesčio mokėtojas, akcijų perleidimo, jei akcijas perleidžianti įmonė šiame vienete ne trumpiau kaip 2 metus be pertraukų turėjo daugiau kaip 10 procentų balsus suteikiančių akcijų, atskaityti iš mokestinio laikotarpio apmokestinamųjų vertybinių popierių perleidimo pajamų. Tokiu būdu būtų atkurtas įmonių pajamų už akcijų perleidimą ir dėl jo atsirandančių nuostolių (kai daugiau kaip 10 procentų akcijų išlaikoma ne trumpiau kaip 2 metus be pertraukų arba trumpiau, kai perleidimas vyksta dėl teisės aktų reikalavimų) apmokestinimo simetriškumas, t. y. turto vertės padidėjimo pajamos už tokių akcijų perleidimą būtų priskiriamos neapmokestinamosioms pajamoms, o tokio paties pobūdžio nuostoliai visais atvejais būtų neatskaitomi iš apmokestinamojo pelno (t. y. neatskaitomi iš to mokestinio laikotarpio, kada jie susidarė, apmokestinamojo pelno ir į kitus mokestinius laikotarpius neperkeliami).

Šiuo pakeitimu taip pat būtų atkurtas apmokestinimo simetriškumas tais atvejais, kai akcijos perleidžiamos jas išleidusiam vienetai, pajamos iš tokio akcijų perleidimo ir toliau būtų laikomos apmokestinamosiomis pajamomis, atitinkami nuostoliai – atskaitomi iš mokestinio laikotarpio vertybinių popierių ar išvestinių finansinių priemonių pelno, o neatskaityta tokių

nuostolių dalis perkeliama į kitus mokestinius laikotarpius net ir tais atvejais, kai daugiau kaip 10 procentų akcijų išlaikoma ne trumpiau kaip 2 metus be pertraukų.

Pagal Pelno mokesčio įstatymo 5 straipsnio 2 dalies nuostatas vienetų, kuriuose vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius neviršija 10 žmonių ir mokestinio laikotarpio pajamos neviršija 300 000 eurų, pirmojo mokestinio laikotarpio apmokestinamasis pelnas apmokestinamas taikant 0 procentų mokesčio tarifą, kitų mokestinių laikotarpių apmokestinamasis pelnas – taikant 5 procentų mokesčio tarifą, išskyrus Pelno mokesčio įstatymo 5 straipsnio 3 dalyje nustatytus atvejus. Iki 2018 m. gruodžio 31 d. galiojo Pelno mokesčio įstatymo nuostata, ribojanti galimybę taikyti lengvatinį 5 procentų pelno mokesčio tarifą Pelno mokesčio įstatymo 5 straipsnio 3 dalyje nurodytiems susijusiems vienetams, nepriklausomai nuo jų turimų darbuotojų skaičiaus ir pajamų dydžio. Nuo 2019 m. sausio 1 d. įsigaliojus Pelno mokesčio įstatymo pakeitimams, kuriais siekta panaikinti smulkias susijusias įmones diskriminuojančias nuostatas³ (kartu joms nesudarant palankesnių apmokestinimo sąlygų nei pavienėms įmonėms), lengvatinio 5 procentų pelno mokesčio tarifo taikymo apimtis praplėsta, jį taikant ir tam tikriems Pelno mokesčio įstatymo 5 straipsnio 3 dalyje nurodytiems susijusiems vienetams, tačiau atsirado teisinis neaiškumas dėl papildomų sąlygų – darbuotojų skaičiaus ir pajamų dydžio – taikymo susijusiems vienetams.

Siekiant didesnio teisinio aiškumo ir Pelno mokesčio įstatymo 5 straipsnio 3 dalies nuostatų suderinamumo su Pelno mokesčio įstatymo 5 straipsnio 2 dalies nuostatomis (pagal kurias lengvatinis tarifas taikomas tik tenkinant abi sąlygas – darbuotojų skaičius neviršija 10 žmonių ir mokestinio laikotarpio pajamos neviršija 300 000 eurų), Įstatymo projektu siūloma aiškiai nustatyti, kad lengvatinis 5 procentų pelno mokesčio tarifas netaikomas, kai Pelno mokesčio įstatymo 5 straipsnio 3 dalyje nustatyti susiję vienetai tenkina bent vieną iš nustatytų sąlygų, t. y. jų bendras vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius viršija 10 žmonių ir (arba) mokestinio laikotarpio bendros pajamos viršija 300 000 eurų.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įtakos kriminogeninei situacijai, korupcijai nenumatoma.

7. Galima priimto įstatymo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Reikšmingos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai nenumatoma.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, galiojantys teisės aktai, kuriuos būtina pakeisti ar panaikinti, priėmus teikiamą Įstatymo projektą

Priėmus Įstatymo projektą, kitų teisės aktų keisti nereikės.

9. Įstatymo projekto atitiktis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimams ir bendrinės lietuvių kalbos normoms, sąvokų ir terminų įvertinimas

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

³ 2018 m. gegužės 24 d. Pelno mokesčio įstatymo Nr. IX-675 5 straipsnio pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1187 projekto aiškinamajame rašte nurodyta, kad įstatymo pakeitimais siūloma nustatyti, kad to paties asmens ar jo ir jo šeimos narių valdomos įmonės, *kurių bendras darbuotojų skaičius ir bendros metinės pajamos nesiekia įstatyme nustatytą apribojimų (10 darbuotojų ir 300 000 eurų metinių pajamų)*, galėtų taikyti lengvatinį 5 procentų pelno mokesčio tarifą.

10. Įstatymo projekto atitikimas Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymo projektas neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir ES dokumentams.

11. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai

Įstatymui įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų nereikės.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų pareikalaus ar leis sutaupyti įstatymo įgyvendinimas

Priėmus Įstatymo projektą, numatomas nežymiai teigiamas poveikis valstybės biudžeto pajamoms.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

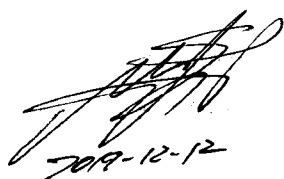
Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai

„Nuostoliai“, „akcijų perleidimas“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

2019-12-12